

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 3, September 2017, p. 651-661

Received	Reviewed	Published	Doi Number
03.04.2017	11.08.2017	27.09.2017	10.18298/ijlet.1733

**Reliability and Validity Study of
Attitude Scale of Teaching Profession**

Nevin AKKAYA¹ & Eylem Ezgi ÖZDEMİR²

ABSTRACT

In this study, it was aimed to develop a valid and reliable measuring instrument for measuring the professional attitudes of prospective teachers who were trained or seen in various faculties receiving training in education at the faculty of education. The study group of this research is composed of 72 female and 66 male students, total 138 students, who received training in Buca Education Faculty of Dokuz Eylül University in 2016-2017 academic year. A preliminary test form of the scale which consisted of 32 items was applied to the study group. SPSS 15.0 program was used for the analysis of data in the study. Factor analysis was performed on the obtained data. As a result of the factor analysis, a single factor scale consisting of 13 items and accounting for 66.08% of total variance was obtained. It has been determined that you have sub-factors of your scale and that the total score has internal consistency. Reliability analysis; Item-total correlation, and the difference between the upper and lower 27% groups using the unpaired t-test, Spearman Brown's two-half test correlation and the Cronbach alpha internal consistency coefficient. The alpha value for the scale was .95 and the two half-test correlations were .93 for the scale. The scale called the Attitude Scale Towards the Teaching Profession (ASTP) was determined to be a valid and reliable instrument that could be used to measure the attitudes of prospective teachers towards the teaching profession.

Key Words: Teaching profession, attitude, scale development.

**Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği
Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması**

ÖZET

Bu çalışmada eğitim fakültesinde formasyon eğitimi alan çeşitli fakülteelerde eğitim görmüş ya da görmekte olan öğretmen adaylarının mesleki tutumlarını ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılı Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinde formasyon eğitimi alan 72 kadın, 66 erkek toplam 138 öğrenciye öğrenci oluşturmaktadır. 32 maddeden oluşan ölçeğin ön deneme formu; çalışma grubuna uygulanmıştır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizleri sonucunda 13 maddeden oluşan ve toplam değişkenliğin % 66.08'ini açıklayan tek faktörlü ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerde ve toplam puanda iç tutarlılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Güvenirlik analizi; madde-toplam korelasyonu, alt ve üst %27'lik grupların farklarının ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanması, Spearman Brown iki yarı test korelasyonu ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanması ile yapılmıştır. Ölçeğin geneli için alfa değeri .95 ve iki yarı test korelasyonu .93 olarak bulunmuştur. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ) olarak adlandırılan ölçeğin, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilecek, geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, tutum, ölçek geliştirme.

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi/ Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, nevin.akkaya @deu.edu.tr.

² Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi/ Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, eylem.ozdemir @deu.edu.tr.

1. Giriş

Hızla ilerleyen bilim ve teknoloji, değişen ve gelişen yenedünya algısı bilginin ve bilmenin önemini arttırmakta ve bu nedenle toplumlar bu değişim ve gelişime ayak uydurmak için tüm kurumları ile birlikte eğitim kurumlarının da daha etkili ve verimli olması için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Eğitim kurumlarının başat ögesi olan öğretmenler bu değişim ve gelişimde önemli rol üstlenmekte ve öğretmen niteliklerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Literatürde öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile görevlendirilmiş kişi (Öncül, 2000: 866) olarak tanımlanmış ve Türkiye’de öğretmenliğin meslek olmasını sağlayan başlıca ölçütler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Tanımlanmış bir hizmet alanı olma ve o alanda hizmet verme.
2. Verdiği hizmetten ötürü yetiştirdiği kişiye, ailesine, topluma, devlete karşı sorumlu olma.
3. Yeterince geniş ve yaygın bir hizmet alanına sahip olma.
4. Belirli bir uzmanlık bilgi ve becerisini gerektirme.
5. Örgün mesleksi eğitimi geçme.
6. Mesleksi kültüre sahip olma.
7. Mesleğe girişte belirli bir seçim ve denetimden geçme.
8. Toplumca ve devletçe meslek olarak tanınma ve kabul görme.
9. Mesleksi ahlak kurallarına sahip olma.
10. Meslek kuruluşları biçiminde örgütlenme.
11. Mesleksi amaçlı süreli yayın organına sahip olma.
12. Yasal, tüzüksel ve yönetmeliksi statü ve güvenceye kavuşma.
13. Sadece öğretmenlik mesleğinin öğrenimini görmüş veya yeterliklerini kazanmış olanların öğretmenlik yapmaya hak ve yetkileri olduğu kesin hükme bağlanmış olma şeklinde sıralanabilir (Uçan, 2000: 62).

Öğretmen ve öğretmenlik mesleği kaynaklarda bu şekilde tanımlansa da öğretmen ve öğretmenlik mesleği bu tanımın kapsamını aşan geniş bir kavramdır. Tüm bu sayılan nitelik ve özelliklere sahip olacak öğretmenlerin yetişmesi dışında toplumsal rolleri bakımından ele alındığında öğretmenlerin mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmiş olmaları da oldukça önemlidir.

Çeliköz ve Çetin (2004), bu konuda “okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da, en az bilgi kadar gerekli olduğunu” söylemişlerdir.

Alanyazında tutum kavramı hakkında çok sayıda tanım yapılmıştır. İnceoğlu'na göre tutum, bireyin kendine veya çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve motivasyonuna dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (2004: 19). Öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirme, toplumsal olarak mesleklerinin gereği ve öneminin farkında olmaları ve mesleklerine karşı sevgi ve ilgi ile yaklaşmaları için olumlu bir tutuma sahip olmaları önemlidir. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarının sadece öğretimsel değil aynı zamanda öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumun geliştirmesi için de düzenlenmesi gerekmektedir.

Türk Milli Eğitim sisteminde öğretmen eğitimi, öğretmen yetiştirme politikaları ile sıklıkla değişim göstermiştir. Süreç içinde değişik zamanlarda değişik öğretmen yetiştirme modelleri denenmiştir. Bunların başında "pedagojik formasyon" uygulamaları gelmektedir.

TDK'nin tanımına göre "pedagoji" "eğitim bilimsel" anlamına gelir. "Formasyon" ise "biçimlenme, yetiştirme" anlamında bir sözcüktür (TDK:2005) "Eğitim bilimsel yetiştirme" olarak tanımlanabilecek "pedagojik formasyon" öğretmenlik mesleğini yapabilmek için öğretmen adayları tarafından sahip olunması gereken bir eğitimidir.

Öğretmenler, üniversitelerin eğitim fakültelerinde "pedagojik formasyon" eğitimi almış olarak yetiştirilmektedir. Ayrıca üniversitelerin eğitim fakülteleri dışındaki fakültelerden mezun olan ve gerekli koşulları sağlayanlara da öğretmenlik yapabilmeleri için "pedagojik formasyon" eğitimi verilmektedir.

1982 yılında YÖK'ün kurulması ile Eğitim Enstitüleri, Eğitim Fakülteleri adı ile üniversitelere bağlanmıştır (Akyüz, 2010, Akt: Eraslan ve Çakıcı, 2011: 430). Ancak öğretmen ihtiyacını karşılamak için birtakım formüller denenmiş ve çeşitli programlar yolu ile eğitim fakültelerinden mezun olmayanların da pedagojik formasyon eğitimi alarak öğretmen olmasının yolu açılmıştır.

Ancak YÖK genel kurulunun 1997 yılında aldığı karar ile pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı yerini tezsiz yüksek lisans programına bırakmıştır. Tezsiz yüksek lisans programına girecek adaylar ALES puanlarıyla mezuniyet not ortalamalarına göre seçilmişlerdir.

Bu programlar Eğitim Fakültesi öğrencileri için 3,5+1,5 yıl, Fen-Edebiyat fakültesi mezunları için 4+1,5 yıl olmak üzere iki şekilde yürütülmüştür (YÖK, 1997, Akt: Yapıcı ve Yapıcı, 2013:1422). Tezsiz yüksek lisans ile öğretmen yetiştirme ile ilgili programdaki (ortaöğretim fen ve matematik alanlarıyla ortaöğretim sosyal alanlar öğretimi programları) öğrencinin beş yıla çıkarılmıştır. Lisans öğrenimi süresince ilk yedi yarıyıl fen-edebiyat fakültelerinden alan derslerini almalarını, sonraki üç yarıyıl da eğitim fakültelerinde formasyon derslerini (öğretmenlik mesleğine ilişkin dersler) alarak mezun edilmeleri kararlaştırılmıştır (Özoğlu, 2010, Akt: Akdemir, 2013: 21).

Ancak YÖK genel kurulunun 2010 yılında aldığı karar ile bu kez tezsiz yüksek lisans programları kaldırılarak yerine tekrar pedagojik formasyon eğitimi getirilmiştir. Fen-edebiyat fakülteleri son sınıf öğrencilerinin ve beşinci yarıyılında olan öğrencilerin de formasyondan yararlanmasını sağlayacak not ortalamasını da göz önünde bulunduran yürürlüğe girmiştir.

Öncelikle bu programların bünyesinde yer alan formasyon eğitiminin sadece belirli birkaç üniversite tarafından verilmesine karar vermiştir. Sonradan başka üniversiteler de "pedagojik formasyon"

programına dâhil olarak bu eğitimi verme hakkını elde etmişlerdir. YÖK bu programlara öğrenci alınmasını lisans düzeyinde belirli bir not ortalamasına sahip olmak (4 üzerinden 2,5 not ortalaması) ve alt sınıflardan iki dersten daha fazla dersten kalmamış olmak gibi kriterlere bağlamıştır. 2014' teki değişiklik ile de mezuniyet notu ve ALES birlikte değerlendirilerek pedagojik formasyon verilmeye başlanmıştır (<http://www.yok.gov.tr>). Böylelikle pedagojik formasyonu başarı ile tamamlayan öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 'Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Kurumlarına Öğretmen Olarak Atanacakların Atamalarına Esas Olan Alanlar İle Mezun Oldukları Yüksek Öğretim Programları ve Aylık Karşılığı Okutacakları Derslere İlişkin Esaslar' sağladıkları takdirde öğretmenlik için başvuruda bulunabilmektedirler.

Sonuç olarak, ülkemizde sürekli değişen eğitim politikaları ile tartışılan eğitim sisteminde pedagojik formasyon uygulamaları da tartışılmalıdır. Öğretmen yetiştirmek için eğitim fakülteleri dışında var olan bu pedagojik formasyon eğitimleri göz önüne alındığında öğretmenlik mesleğine yönelik bu programların geliştirilmesi ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum oluşturulmasına yönelik olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Çünkü eğitim ve öğretimde belirlenen hedefler, kullanılacak yöntem ve teknikler ile araç ve gereçler kadar öğretmenin mesleğine yönelik olumlu tutumu da oldukça önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada geliştirilen ölçeğin pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarına uygulanması ile pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinde önemli veriler oluşturacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı ve Çalışma Grubu

Bu çalışmada eğitim örgütlerindeki örgütsel davranışın incelenmesinde önemli bir boyut olan mesleki tutum konusuna ilişkin bir tutum ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Geliştirilen bu ölçek DEU. Buca Eğitim Fakültesinde Formasyon eğitimi alan öğrencilerin Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

Formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine İlişkin Tutum Ölçeğinin (ÖMYT) geliştirilmesi 2016-2017 öğretim yılı güz döneminde öğrenim görmekte olan formasyon öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin denemelik formu 5 farklı öğretmenlik programında öğrenim görmekte olan 81 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin deneme çalışması Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesine çeşitli üniversite ve fakültelerden gelen toplam 150 öğrenci ile yapılmıştır.. Deneme çalışmasından elde edilen veriler kontrol edilerek büyük oranda eksik doldurulduğu tespit edilen 12 form elenerek 138 öğrenci üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Ölçekler DEU. Buca Eğitim Fakültesinden formasyon alan Türk dili Edebiyatı, Beden Eğitimi ve yabancı dil sınıflarındaki öğrencilere uygulanmıştır.

2.2. Verilerin Elde Edilmesi ve Analizi

Bu çalışmada ölçek geliştirmede uygun örnek üzerinde deneme çalışmasından sonra faktör analizi yapıldığı için deneysel süreç benimsenmiştir (Yurdugül, 2012: 8). Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde alan yazın taramasından öğrenci görüşlerinden, alanında yetkin, uzman kişilerin görüşlerinden ve yapı geçerliliği çözümlenmesinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı, ölçek geliştirme sürecine uygun olarak şu dört aşamada (Büyükoztürk, 2011) gerçekleştirilmiştir:

1. Problemi Tanımlama
2. Madde Yazma
3. Uzman Görüşü Alma
4. Ön Uygulama ve Ankete Son Şeklini Verme

Belirlenen örneklem üzerinde ölçeğin ön deneme uygulaması gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. SPSS 14 paket programında ölçeğin faktör analizi gerçekleştirilmiştir.

Deneme çalışmasından elde edilen veriler kontrol edilerek büyük oranda eksik doldurulduğu tespit edilen 12 form elenerek 138 öğrenci üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Ölçek uygulandıktan sonra veriler bilgisayar ortamına aktarılırken olumlu soru maddeleri için katılma derecesine beşten başlayarak puanlama yapılmış, olumsuz soru maddeleri için ise tersi puanlama yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Formasyon öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilen öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Ölçek Geliştirme Çalışmasının Yapıldığı Öğrencilerin Cinsiyetleri ve Geldikleri Üniversiteler

Katılımcı Bilgileri	N	%
Cinsiyet		
Kadın	72	52,2
Erkek	66	47,8
Toplam	138	100,0
Üniversite		
Anadolu	97	70,3
Ege	36	26,1
Diğer	5	3,6
Toplam	138	100,0

3.1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Faktör Analizi

Faktör analizinin yapılabilmesi için Öğretmenlik Mesleğine Yönelik tutum ölçeğinden(ÖMYT) elde edilen 25 maddelik verilere, faktör analizi uygulanmadan önce, örneklem büyüklüğünün yeterli olması ve dağılımın normal olması gerekmektedir. Bunun için KMO (Kaiser-Meyer Olkin) değeri referans alınmıştır (Eroğlu ve Kalaycı,2008) ve Barlett testi incelenmektedir (Tavşancıl, 2010). ÖMYT 'un ilk sonuçlarına göre ölçeğin KMO değeri, .922 bulunmuştur. KMO istatistiğinde ,”0.50-0.70 arası orta düzey,0.70-0.80 arası iyi, 0.80-0.90 arası çok iyi, 0.90 ve üzeri ise mükemmel olarak nitelendirilir (Field,2002). Geliştirilen ölçme aracının KMO değerine bakıldığında mükemmel düzeye karşılık geldiği görülmekte ve bu değerler veri kümesinin analiz yapmak için uygun olduğunu göstermektedir. Barlett Sphericity testi verilerin verilerin normal dağılımdan gelip gelmediğini denetlemede kullanılabilecek istatistiksel bir tekniktir. Çalışmanın verilerine uygulanan Barlett küresellik testi sonucu Approx Chi-Square= $\chi^2=1570,516$; $df=78$ olarak bulunmuştur. Barlett küresellik testinin sonucu). Barlett Küresellik Testi değeri de 0,05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır ($p=0,000$). Bu

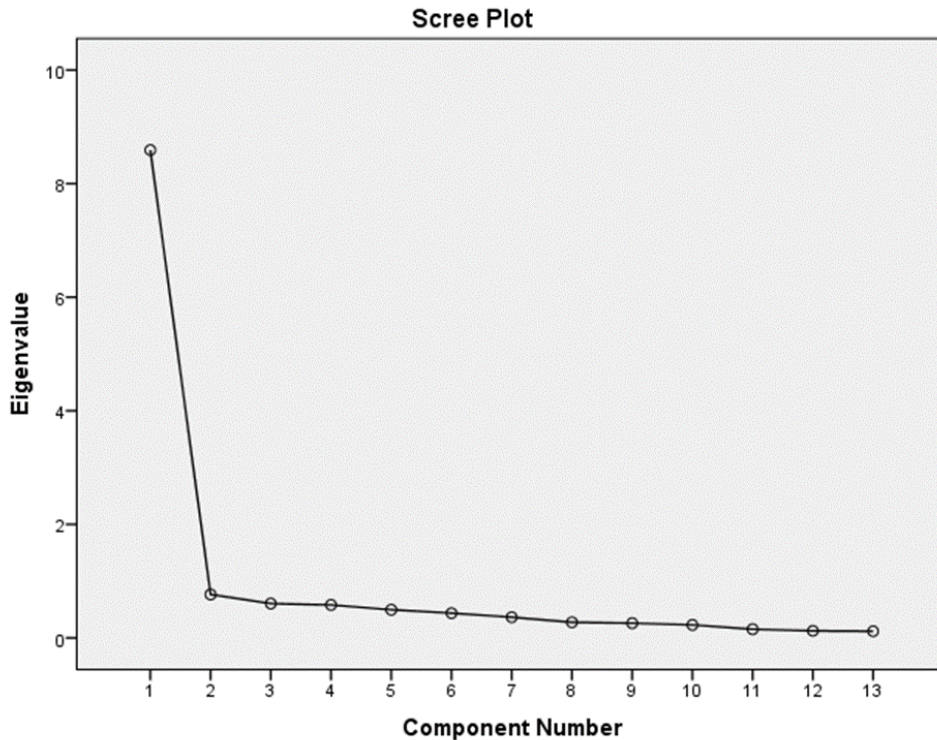
sonuç, verilerin faktör analizine uygun olduğunu gösterir(Büyüköztürk,2011; Özdemir, 2010).Verilerin faktör analizi için uygunluğu belirlendikten sonra asıl ölçek maddelerini ve bu maddelerin özelliklerini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi faktör analizi sonucunda elde edilen alt boyutlar nelerdir şeklinde belirlenmiştir. Bu probleme yanıt vermek amacıyla ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi çok sayıda değişkenden oluşan veri setinin azaltılarak (Özdemir,2010) anlamlı yeni değişkenler bulmayı amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Ölçek maddelerinin faktörlerle olan ilişkisi ise faktör yük değeri adı verilen katsayı değeri ile açıklanmaktadır.

Faktör yük değerinin 0,45 ya da daha yüksek olması istenir. Ancak madde sayısının düşük olmasıyla bu sınır 0,30'a kadar indirilebilmektedir (Büyüköztürk, 2011). ÖMYTÖ' ne uygulanan analiz sonucunda döndürme öncesinde faktör yük değeri 0,45'in altındaki 12 madde çıkarılmıştır. Güvenirlik çalışmaları için, 13 madde değerlendirmeye alınmıştır, 13 maddeye faktör sayısı için herhangi bir sınırlama getirilmeden yeniden faktör analizi yapıldığında ölçeğin tek faktörde toplandığı görülmüştür.

Ölçek tek boyutlu likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin olarak yapılan temel bileşenler analizi sonucunda 34 maddenin yer aldığı birinci faktörde faktör yükü değerlerinin .41 ile.74 arasında değiştiği ve faktörün toplam varyansın %30'unu açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin toplam puanı ile her bir maddenin madde test korelasyonuna bakılmış ve madde test korelasyon değerlerinin .74 ile .42 arasında değişkenlik gösterdiği bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) .93' tür.

Şekil 1: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Yamaç Eğim Grafiği

Şekil 1’de yamaç eğim grafiği incelendiğinde birinci faktörden sonra görülen yüksek ivmeli düşüş ölçeğin genel bir faktöre sahip olduğunu, ölçeğin tek boyutlu kullanılabileceğini göstermektedir.

3.2. Güvenirlilik Analizi

Büyüköztürk (2011: 170), güvenilirliği, bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlamaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için madde-toplam puan korelasyonuna, üst ve alt %27’lik grupların farkına, Spearman Brown iki yarı test korelasyonuna ve Cronbah Alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır.

Madde-toplam puan korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddeler; ölçeğin benzer davranışları örneklediğini, testin iç tutarlılığını ve ölçülen özellik bakımından bireyleri ne derece ayırt ettiğini gösterir (Büyüköztürk, 2011:171).

Ölçek tek faktörlü bir özellik gösterdiği için ölçeğin alt faktörleri için de madde toplam korelasyonları ile üst ve alt %27’lik gruplar arasındaki farka bakılmıştır.

Geliştirilen ölçeğin hem faktörler düzeyinde, hem de bütünündeki madde- toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır. Katılımcıların her bir maddeden aldıkları puanlarla faktör toplam puanları ve ölçek toplam puanları arasındaki düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarına bakılmıştır. Ölçeğin madde-toplam korelasyonları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Döndürülmüş Faktör Yük Değeri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu
m1	,784	,615
m2	,841	,708
m4	,758	,575
m5	,886	,785
m6	,781	,610
m7	,722	,521
m9	,836	,698
m10	,880	,775
m11	,824	,679
m12	,854	,730
m13	,766	,587
m21	,765	,585
m25	,851	,724

Açıklanan Varyans

Oranı %66,088

Tablo 2’de, ölçekte yer alan tüm maddeler için düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .521 ile .785 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam korelasyonu .30’dan düşük olan madde bulunmamaktadır. Varimax rotasyonu sonunda elde edilen faktör yükleri, “0,32-0,44 arası kötü”, “0,45-0,54 arası normal”, “0,55-0,62 arası iyi”, “0,63-0,70 arası çok iyi” ve “0,70 ve üzeri mükemmel” olarak kabul edilmektedir.” (Comrey ve Lee, 1992). Bu çalışmada yapılan döndürme analizi sonunda

elde edilen faktör yüklerinin, 1,4,7,13 ve 21 maddeler için “iyi”, 9., 6. ve 11. maddeler için “çok iyi” ;2.,5.,10.,12.ve 25. maddeler için “mükemmel” değişim gösterdiği görülmektedir.

Tablo 3: Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tek Faktörlü Ölçeğin Güvenirlilik Katsayısı

Öğretmenlik Mesleğine	Cronbach Alfa
Yönelik Tutum Ölçeği	İç Tutarlılık Katsayısı
Faktör-1	$\alpha = .955$

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının tutumunu belirlemek amacıyla kullanılabilir ve geçerli likert tipi tutum ölçeği geliştirilmiştir. Bu amaçla ölçek geliştirme sürecinde 32 maddelik bir değerlendirme konusu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri alınarak bu maddeler önerilen düzenlemelerle elli öğrenci üzerinde ön deneme uygulaması gerçekleştirilmiş, ölçeğin açık ve anlaşılır olduğu görülmüştür. 32 maddelik ölçek, 43 kız, 39 erkek, toplam 82 öğrenciye uygulanmıştır. Bir veri ise hatalı olarak işleme dâhil edilmemiştir. Elde edilen verilere yapılan faktör analizi sonucunda tek boyuttan oluşan 13 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu olup öğretmen adaylarının ölçekten alabileceği en düşük puan 13, en yüksek puan ise 65'tir. Tek boyutlu ölçek maddeleri incelendiğinde tutku derecesinde bu mesleğe bağlanma ve mesleği icra etme isteğini anlatan ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda elde kalan maddelerde olumsuz ifadenin yer almadığı görülmektedir. Ölçeğin madde sayısının azlığının uygulamada kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde Türkiye'deki eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesine ve tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesine yönelik pek çok çalışmaya (Pehlivan, 2008; Kartal, 2009; Özbek, 2007; Yüksel, 2004; Aksoy, 2010; Bulut, 2009; Demirtaş, Özer ve Cömert, 2011; Kılıç, 2006; Tekerek ve Polat) rastlanmaktadır.

Bu çalışmaların dışında alanyazında öğretmenlik mesleğinde profesyonellik, kaygı, tutum ve mesleği seçme nedenlerine yönelik geliştirilen ölçme araçları vardır: (Özgür, 1986; Semerci, 1998; Çetin, 2003; Çetin, 2006; Üstüner, 2006; Akkuzu, 2012; Yanık ve Çamlıyer, 2013; İlhan, Arslanergün ve vd., 2015; Göçer Şahin ve Gelbal 2016, Köklükaya ve Güven Yıldırım 2016). Ancak bu ölçeklerin verileri genellikle eğitim fakültesi öğrencilerinden toplanmıştır. Oysa son yıllarda diğer fakültelerden formasyon alarak öğretmen olmak isteyen öğretmen adayı sayısı oldukça fazladır. Bu nedenle pedagojik formasyon alan öğrencilerin de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi önemlidir. Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için yapılan çalışmalar ise Eraslan ve Çakıcı (2011), Kartal ve Afacan (2012), Yalçın İncik ve Kılıç (2014), Tosun ve Bayram (2017) şeklinde sıralanabilir.

Alanyazında çalışmalar var olsa da hızla değişen dünyaya paralel olarak algıların ve tutumların da hızla değişeceği göz önüne alındığında yeni çalışmaların yapılmasının alanyazına yeni katkılar sağlayacağı söylenebilir. Yeni eğilimler ve yönelimlere göre gelecekte eğitim örgütlerinde çalışacak olan öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının ne olduğunun bilinmesi meslek öncesi

eğitimde onlara ne tür bir eğitim verilmesi gerektiği konusunda yol gösterecektir (Üstüner,2006:109). Bu nedenle geliştirilen ölçek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılmaya uygundur. Bu ölçekle eğitim fakültesi öğrencileri ve formasyon eğitimi alan diğer fakültelerdeki öğretmen adayları üzerinde daha kapsamlı çalışmalar yapılarak öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarının belirlenmesi, öğrencilerde olumlu tutum geliştirilerek dersin daha etkili ve verimli geçmesi açısından önemlidir.

Kaynakça

- Akdemir, S. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12 Fall 2013*, p. 15-28.
- Akkuzu, N. (2012). Kimya öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Aksoy, M. E., (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 2, (2010): 197-212.
- Bulut, İ., (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 14, s. 13-24.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Comrey, A. L., ve Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Çam Tosun, F., Bayram, A. (2017). Farklı öğretmenlik programına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik alguları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2017; 13(1): 110-123” DOI: <http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.305766>
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*, (162).
- Çetin, Ş. (2003). *Anadolu öğretmen lisesi ve düz (genel) lise çıkışlı eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırılması* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*.18, 28-37
- Demirtaş, H, Cömert,M., Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim 2011*, Cilt 36, Sayı 159.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastomonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427- 438.
- Eroğlu, A.,Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Field, A. (2002). *Discovering statistics using SPSS*. Sage Publications Ltd., UK: London.

Göçer-Şahin, Ş. ve Gelbal, S. (2016). A scaling of preservice teachers' motivational factors in choosing the teaching profession. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 7 (2), 443-458.

İlhan, A., Aslanargün, E. ve Shaukat, S. (2015). Öğretmenlik mesleği profesyonellik ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(4), 1454-1474.

İnceoğlu, M. (2004). Tutum, algı, iletişim. Ankara: Elips Kitap.

Kartal T., Afacan, Ö. (2013). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 12, Sayı 24, Aralık 2012, 76 – 96.

Kartal, S., (2009). Tezsiz yüksek lisans programlarına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 28, s. 223-239.

Kılıç, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerini uygulama ve gözleme düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:16: 156*.

Köklükaya, A. N. ve Güven-Yıldırım, E. (2016). Öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi ve fen bilgisi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1454-1462.

Öncül, R. (2000), *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*, İstanbul, MEB. Yayınları.

Özbek, R., (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, s. 145-159

Özdemir, A. (2010). *Yönetim biliminde ileri araştırma yöntemleri ve uygulamalar*, İstanbul: Beta Yay.

Özgür, F. N. (1986). *Tutum Ölçeği öğretmenlik mesleğine karşı tutumu ölçmeye yarayan araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Pehlivan, K. B., (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s. 151-168.

Sağlam, A. Ç., (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, s. 59-69.

Semerci, Ç. (1998). Mesleki ve teknik eğitim fakültesi programlarının değerlendirilmesi (program değerlendirme modeli ve ölçme araçlarının geliştirilmesi) (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

TDK Sözlük (2005). *Erişim Tarihi: 2017, 10, Ocak*.

Tekerek, M., Polat, S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ- Turkey*.

Uçan, A. (2000). Türkiye’de öğretmenlik mesleğine genel bakış. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli. MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.

- Üstüner, M.(2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Educational Administration: Theory and Practice Winter Issue 45*,pp. 109-127.
- Yalçın İncik, E., Kılıç, E. (2014). Attitudes regarding the teaching profession, professional efficacy beliefs and vocational self-esteem of teacher candidates enrolled at education faculties and pedagogic formation programmes. *International Journal of Social. Sciences. & Education*, 4(2), 380-391.
- Yanık, M. ve Çamlıyer, H. (2013). Ortaöğretimde beden eğitimi öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 691-705.
- Yapıcı, M.,Yapıcı, Ş. (2013). Öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 8/8, Summer 2013, AnkaraTurkey*, 1421-1429.
- YÖK. (2014). <http://www.yok.gov.tr> Erişim Tarihi: 2017, 10, Ocak.
- Yurdugül, H. (2012). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik indeksinin kullanımı. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul.pdf> (Erişim Tarihi: 2017, 10, Ocak).
- Yüksel, S. (2004). Tezsiz yüksek lisans programının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVII (2), 355-379.